

Jiří Kmet – František Foltýn

Krajinotvorná opatření v Chráněné krajinné oblasti Pálava v roce 2020

Úvod

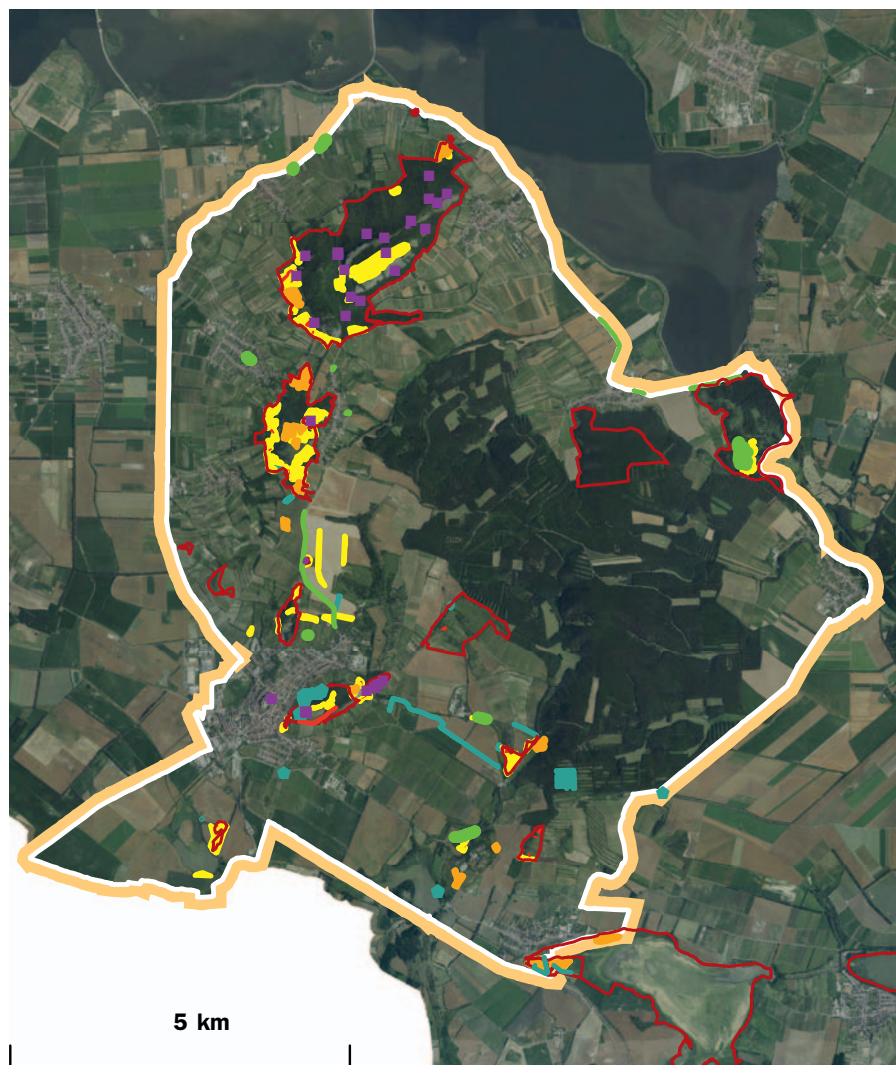
Současná biodiverzita (přírodní rozmanitost) v České republice je do značné míry podmíněna člověkem a jen zlomek ekosystémů, které se zde nacházejí, by bylo možné s přímouhraním obou očí zařadit mezi takzvané ekosystémy přírodní. Naprostou většinu území zaujímají ekosystémy různou měrou pozmeněné nebo přírodě zcela cizí, které si však také zaslouží určitou míru ochrany a pozornosti. V rámci světové strategie biodiverzity bylo již v minulosti doporučeno chránit všechny typy ekosystémů, zvláště pak hrozí-li jejich zničení.

Klasickým a stále nejučinnějším prostředkem k zachování všech typů ekosystémů jsou chráněná území, kde jsou zákonem stanovena jasná pravidla jejich využívání (PETŘÍČEK a kol. 1999). Chráněná krajinná oblast (CHKO) Pálava patří dle naší legislativy mezi takzvaná velkoplošná zvláště chráněná území, v nichž nalezneme velký podíl zastoupení ekosystémů člověkem pozmeněných a vysoká biodiverzita je zde přímo závislá na lidské péči. V minulosti byla tato péče ekosystémům věnována jen jaksi mimoděk a jednalo se vlastně o vedlejší produkt zemědělského či lesnického hospodaření bez intenzivních technologií a pouze na relativně malých plochách. Doby, kdy lidé chovali hospodářská zvířata pro svoji potřebu, po větší část roku je vyháněli na pastvu a v létě pro ně sušili seno na zimu, jsou však již dávno pryč. Zemědělství i lesnictví se v současné době bohužel orientují na velkoplošné hospodaření a přispívají spíše ke snižování počtu druhů organismů v naší krajině. Abychom tedy přírodní bohatství udrželi, je nutná adekvátní péče o ně a to je jedním z hlavních úkolů Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), jejíž je Správa CHKO Pálava součástí. Péče o krajinu je samozřejmě problematikou komplexní a sestává z obrovského souboru činností různých subjektů, které v ní hospodáří. Úplný výčet všech aktivit není reálné sestavit a cílem tohoto článku je přinést toliko ucelený souhrn informací o opatřeních přímo financovaných nebo organizačně zajišťovaných AOPK ČR na území CHKO Pálava v roce 2020.

Pravidla a financování řízené péče o společenstva a druhy

Péče o společenstva, či přímo jednotlivé druhy organismů, se řídí *Plánem péče o chráněnou krajinnou oblast Pálava na období 2016–2025* (ANONYMOUS 2015) a dále dílčími plány péče o jednotlivá maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ), jejichž platnost bývá zpravidla deset let. V těchto dokumentech jsou popsány jak kvalitativní parametry území, tak také konkrétní způsoby, jak o území pečovat (typy opatření, termíny, frekvence atd.). Řízená péče se soustřeďuje především na MZCHÚ, kterých je v CHKO Pálava celkem šestnáct. Neomezuje se však pouze na ně, ale dle možností je věnována i některým významnějším přírodním prvkům v zemědělské krajině.

Zdroje financování krajinotvorných opatření popsanych v textu níže lze souhrnně charakterizovat jako dotační a v roce 2020 byly pro tyto účely využity následující programy a projekty: Program péče o krajinu (PPK), Podprogram Správa nezcizitelného státního majetku v ZCHÚ (MAS), Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), Program LIFE (LIFE+), Operační program Životní prostředí (OPŽP) – konkrétně projekt Obnovní management území národního významu na jižní Moravě (OMUN). Z hlediska účelnosti jednotlivých krajinotvorných opatření není rozhodující, z jakého zdroje jsou financovány, přesto považujeme za vhodné tyto zdroje uvádět (viz tabulka),

hranice CHKO

hranice MZCHÚ

likvidace invazních rostlin a dřevin

pastva

seč

výsadba a péče o stromy

návštěvnická infrastruktura

ostatní opatření

Přehled krajinotvorných opatření přímo financovaných nebo organizačně zajišťovaných AOPK ČR na území CHKO Pálava v roce 2020 (autor Jan Miklín)

a mít tím v budoucnosti možnost porovnat vývoj alokace prostředků z jednotlivých programů a projektů.

AOPK ČR, Správa CHKO Pálava zajišťuje kromě péče o území CHKO Pálava také péči o řadu dalších lokalit mimo CHKO. Vzhledem k tomu, že jejich výčet není v čase konstantní, nebyla těmto lokalitám věnována v dalším výčtu pozornost, a to zejména proto, aby v následujícím období bylo možné meziročně porovnat úroveň zajišťované péče na totožném území.

Udržovací krajinnotvorná opatření

Mezi nejceněnější pálavská společenstva patří takzvané stepi (stepní trávníky), které se zachovaly především na hůře dostupných místech. Většina péče o tato vzácná společenstva spočívá v jejich ručním sečení, převážně pomocí křovinořezu, a pouze menší část jich je možné kosit větší technikou, traktorem se sekačkou. V roce 2020 tak bylo zajištěno ruční sečení na 61 ha stepních trávníků. Největší rozloha těchto sečených ploch připadala na národní přírodní rezervaci (NPR) Děvín (13,25 ha) a NPR Tabulová (14,5 ha). Větší rozlohy stepních trávníků byly dále ručně posečeny v přírodní rezervaci (PR) Svatý kopeček (7,6 ha), v PR Turolď (4,9 ha), v přírodní památce (PP) Růžový kopec (5,36 ha) a v PP Kienberg (4 ha). Ručně sečené plochy na ostatních stepních lokalitách pak většinou nepřesahovaly rozlohu větší než jeden hektar. Mimo stepní trávníky, které stačí pokosit zpravidla jednou ročně, pak byly ručně sečeny také nivní louky v NPR Křivé jezero (7,6 ha), a to dvakrát za sezónu, neboť se jedná o louky velmi úživné, vyžadující někdy až tři seče ročně. Dvakrát byly ručně posečeny také břehové porosty kolem rybníka Nový (1,24 ha) a dno pískovny v Bulharech. Rovnější a méně svažité plochy lze kosit i těžší mechanizací, vzhledem k členitému reliéfu CHKO jsou však tyto plochy v menšině a strojní seč proběhla pouze v NPR Děvín (2,53 ha) a v NPR Tabulová (1,67 ha).

Řízená pastva smíšeného stáda ovcí a koz na Stolové hoře navazuje na tradiční hospodaření, které zde v minulosti probíhalo. (foto Jan Miklín)

Pastva koní v NPR Slanisko u Nesytu je neúčinnějším nástrojem na podporu slanomilné vegetace. V této rezervaci je využíván takzvaný rotační způsob pastvy, při němž je pastvina rozdělena na několik menších celků a zvířata jsou po vypasení ucelené části přehánána do další ohrady. (foto Jan Miklín)

V souvislosti se sečením travních porostů je nutné zmínit význam mozaikově prováděné seče, která se v CHKO Pálava již stala pravidlem pro udržovací hospodaření. Její snahou je napodobit tradiční způsoby péče na záhumenkách a obecních pastvinách, prospívající (nejen) zvláště chráněným druhům rostlin a živočichů. V případech sečí – a to jak ručních, tak i strojních – je ponecháváno 15–30 % z rozlohy dotčené plochy bez zásahu, v závislosti na stavu travního porostu na dané lokalitě. Výše uváděné rozlohy zahrnují celkovou dotčenou rozlohu opatření, tj. včetně míst ponechávaných bez zásahu.

V minulosti se v podstatě na každém z pálavských kopců pásala hospodářská zvířata. Dnes se pastvu pomalu snažíme vracet všude tam, kam patří, a proto se v loňském roce pásly ovce nebo kozy například v NPR Tabulová (6,9 ha), v NPR Děvín (6,3 ha), v PP Kočičí kámen (1,15 ha), v PR Svatý kopeček (0,63 ha) nebo na opuštěných ladech na Mušlově (2,2 ha). Koně a poníci pak spásali louky v NPR Tabulová (3,21 ha), v NPR Křivé jezero (4,28 ha) nebo již tradičně v NPR Slanisku u Nesytu (10,25 ha). V této rezervaci byly jako na jediné lokalitě také ve větší míře sečeny nedopasky v celkové rozloze 2,6 ha. Zvířata se pásala celkem na více než 41 hektarech pálavských luk.

Obnovní krajinnotvorná opatření

Na místech s dlouhodobou absencí péče dochází zpravidla k samovolnému zarůstání dřevinami. V určitých případech to může být ku prospěchu krajiny, avšak tam, kde tím dochází k zániku populací vzácných rostlin a na ně vázaných živočichů, bývá nutné stromy a keře vyřezat nebo porosty dřevin prosvětlit. Takto bylo v roce 2020 na celé Pálavě ošetřeno 19,29 ha ploch, z nich nejvíce v PP Na cvičišti, kde byly dřeviny zlikvidovány na ploše 14,12 ha. Dále pak bylo vyřezáno několik menších zarostlých enkláv v NPR Tabulová (1,25 ha), v NPR Křivé jezero (0,73 ha) a v PP Růžový kopec (2,79 ha).

Po mechanickém odstranění nadzemních částí dřevin v rámci výše uváděného vyřezávání dochází však v následujících letech k jejich zmlazování. Intenzita zmlazování závisí na druhu dřeviny, na klimatických podmínkách a také na tom, zda byl při jejich kácení včas a správně použit přípravek proti výmladnosti. K potlačení zmlazení je tam, kde to

Při sečení travních porostů je již řadu let využívána mozaiková seč, při které zůstává vždy část plochy bez zásahu až do další sezóny. Jedná se o šetrnější přístup k rostlinám i populacím hmyzu. (foto Jan Miklín)

podmínky dovolují, šetrně aplikován postřik herbicidního přípravku na list. V roce 2020 šlo především o plochy v NPR Děvín (4,13 ha), v PR Svatý kopeček a v PR Liščí vrch (1,55 ha), dále pak byl postřik na list použit v prostoru bývalé pískovny v Bulharech (0,38 ha).

Z hlediska ochrany druhové rozmanitosti jsou velmi problematické invazní druhy rostlin (GÖRNER 2018), jejichž likvidace je zpravidla velmi obtížná a zdlouhavá. K jejich potlačení se obvykle využívá kombinace různých způsobů likvidace jak mechanickými, tak chemickými prostředky. V roce 2020 bylo takto ošetřeno 4,48 ha ploch, zejména v PR Svatý kopeček (2,67 ha) a dále pak v PR Tuřold (0,64 ha), v NPP Kalendář věků (0,14 ha) v NPR Tabulová (0,14 ha) a v okolí rybníka Nový (0,89 ha).

Velmi specifickým problémem, s nímž se v posledních letech potýkáme, je invaze nepůvodního borytu barvířského (*Isatis tinctoria*). Tato rostlina se začala nekontrolovaně šířit v NPR Děvín, a proto se v roce 2016 přistoupilo k její systematické likvidaci. Nejúčinnějším způsobem je vytrhávání rostlin i s kořeny v době květu. V roce 2020 tak byl boryt odstraněn z plochy 23 ha. Další rostlinou, která se v NPR Děvín systematicky odstraňovala, byl pelyněk pravý (*Artemisia absinthium*). V tomto případě byly rostliny (rozptýlené na cca 15 ha) jednotlivě sečeny křovinořezem.

Výsadby a péče o dřeviny

Nesmírně důležitou a nezastupitelnou roli v krajině hrají solitérní dřeviny. Na jejich výsadbu a péči o ně začíná být kladen stále větší důraz. V roce 2020 se to promítlo také do vyšší alokace finančních prostředků na podporu všech souvisejících opatření. V katastrálních územích Mikulov, Milovice, Klentnice, Horní Věstonice a Perná tak molo být vysazeno 272 stromů – ovocných i neovocných. Dále byla na různých místech CHKO zajištěna celoroční závlhka 142 stromů vysazených v předchozím roce. Kromě výsadeb byly také realizovány v NPR Křivé jezero bezpečnostní ořezy 186 dřevin, které hrozily pádem na

V NPR Křivé jezero jsou na zaplavovaných loukách každoročně ořezávány vrby „na hlavu“ (foto Jan Miklín)

vedení vysokého napětí, a dále zde bylo ořezáno 40 solitérních vrb takzvaně na hlavu, aby byla prodloužena jejich živostnost. V NPR Tabulová byly na ploše 0,75 ha ožnuty sazenice lesních dřevin a proti buření byla plocha ošetřena herbicidem.

Narušení půdního pokryvu, osevy travní směsi a další opatření

Za účelem vytvoření raných vývojových stadií stanovišť například pro organismy vyžadující pro svůj život obnaženou půdu bylo na ploše 4,69 ha realizováno takzvané úhorování, tedy narušení travního drnu zemědělskou technikou. Podobný účel pak splnily také pojezdy vojenské techniky, které z větší části zcela zdarma provedli nadšenci z klubu vojenské techniky v PP Na cvičišti a na bývalém vojenském cvičišti v severní části k. ú. Mikulov. Různou intenzitou byly pojezdy realizovány na ploše cca 59 ha.

V oboře Bulhary, která ještě na začátku 21. století hostila nejbohatší populaci jasoně dymníkového (*Parnassius mnemosyne*) v České republice, došlo v posledních letech k jejímu rychlému slábnutí. V reakci na tento negativní trend byl v lesním porostu vyřezán podrost na celkové ploše 4 ha.

V rámci realizace opatření proti erozi bylo v k. ú. Mikulov oseto travní směsí 1,38 ha polních cest. Dále proběhla likvidace 40 m³ starých skládek a v NPR Slanisko u Nesytu se opravilo 1 210 m pastevních ohrad sloužících k pravidelné pastvě koní zmíněné v předchozím textu.

Návštěvnícká infrastruktura

Z hlediska zdraví krajiny a zachování biodiverzity jsou zásadní výše zmíněná opatření, která mají za cíl zajistit prosperitu jednotlivých druhů organismů, či spíše celých stanovišť.

V oboře Bulhary se v roce 2020 realizovalo opatření na podporu populace jasoně dymnivkového (*Parnassius mnemosyne*) – na celkové ploše 4 ha lesního porostu byl vyřezán podrost (foto Jan Miklín)

Kromě nich však AOPK ČR realizuje také opatření pro zajištění dostatečné informovanosti veřejnosti o přírodním prostředí a bezpečný pohyb návštěvníků v něm, souhrnně nazývané návštěvnická infrastruktura. V rámci těchto opatření byla v roce 2020 zcela obnovena naučná stezka Turoid včetně geoparku, jejíž obsah byl kompletně přepracován. Nově koncipovaná stezka, doprovázená devíti informačními panely, tak umožňuje mnohem poutavější a srozumitelnější formou nahlédnout do historie i současnosti tohoto krasového území. V rámci zkvalitňování celého informačního systému na turistických stezkách v Pavlovských vrších byly instalovány dvě nové informační tabule také v NPR Tabulová a v NPR Děvín bylo opraveno celkem devatenáct informačních panelů.

Pro usměrnění návštěvníků se v NPR Děvín poblíž vysílače instalovalo 110 m zábradlí a o dalších 35 m bylo doplněno již dříve umístěné zábradlí kolem křížové cesty v PR Svatý kopeček. Nově se odzkoušel systém nízké řetězové zábrany v PP Kočičí skála, kde byla tímto způsobem vybavena stezka na vrchol v celkové délce 60 m.

Opatřením, majícím za cíl komfortnější pohyb turistů, je takzvané zprůchodnění turistických stezek, které vede zároveň k prosvětlení porostů dřevin. Jedná se v podstatě o prořezání 2–5 m širokého koridoru podél stezky a případné uvolnění perspektivních dřevin z porostu. V roce 2020 bylo takto zprůchodněno 1 550 m stezek v PR Svatý kopeček a 250 m v PR Turoid.

Závěr

Naprostou většinu výše uvedených opatření pro AOPK ČR realizují smluvní partneři, například firmy realizující údržbu zeleně, zemědělci, lesníci, spolky na ochranu přírody apod. Pouze malou část prací provádí AOPK ČR vlastními silami nebo s pomocí dobrovolníků. V roce 2020 bylo na péči o přírodní stanoviště a návštěvnickou infrastrukturu na území CHKO Pálava vynaloženo téměř 5,4 milionů korun. Tato suma zahrnuje

Na podzim roku 2020 byla rozšířena stezka na západním úpatí Svatého kopečku a díky tomuto opatření se obnovily i některé zaniklé průhledy na Mikulov (foto Jiří Kmet)

náklady všech opatření, která byla přímo financována nebo organizačně zajišťována AOPK ČR (viz tabulka).

Protože péče o přírodu je nikdy nekončící proces, bude AOPK ČR i v následujících letech pokračovat v obhospodařování cenných lokalit, které hostí v mnoha případech nejvýznamnější populace vzácných druhů rostlin a živočichů v rámci celé republiky.

Touto cestou bychom velmi rádi poděkovali všem, kteří se na péči o přírodu Pálavy a okolí podíleli, ať už to byli naši smluvní partneři, dobrovolníci z různých spolků, nebo ti, kdo udělali cokoli užitečného pro přírodu, aniž bychom to tušili.

Zdroje informací k dotačním programům na financování řízené péče a její realizace:

Program péče o krajinu (PPK)

<https://www.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/narodni-programy/program-pece-o-krajinu/>

Podprogram Správa nezcizitelného státního majetku v ZCHÚ (MaS)

<https://www.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/narodni-programy/program-sprava-nezcizitelnego-statniho-majetku-v-zchu/>

Operační program Životní prostředí (OPŽP)

<https://www.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/programy-eu/operacni-program-zivotni-prostredi/>

Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) <https://www.ochrana-prirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/narodni-programy/program-podpora-obnovy-prirozenych-funkci-krajiny/>

Program LIFE (LIFE+)

https://www.mzp.cz/cz/komunitarni_program_life

Standardy péče o přírodu a krajinu (SPPK)

<https://standards.nature.cz/seznam-standardu/>

Literatura:

GÖRNER, T. (2018): Invazní nepůvodní druhy s významným dopadem na Evropskou unii.

Jejich charakteristiky, výskyt a možnosti regulace. Metodika AOPK ČR, Praha.

PETŘÍČEK, V. a kol. (1999): Péče o chráněná území I. Nelesní společenstva, Praha.

ANONYMOUS (2015): Plán péče o chráněnou krajinnou oblast Pálava na období 2016–2025, Mikulov (strojopis). Dostupné na: Správa CHKO Pálava.

Krajinotvorná opatření a zdroje jejich financování

typ opatření	lokalita	jednotka	množství	cena	zdroj
pastva smíšeného stáda ovcí a koz	NPR Děvín	ha	6,32	155 275,00	PPK
	NPR Tabulová	ha	6,9	172 250,00	PPK
	PR Svatý kopeček	ha	0,625	21 296,00	PPK
	PP Kočí kámen	ha	1,15	20 000,00	PPK
	II. zóna CHKO Pálava	ha	2,2	40 000,00	PPK
	PP Anenský vrch	ha	1,22	31 052,70	OPŽP – OMUN
	II. zóna CHKO Pálava	ha	5	49 129,00	OPŽP – OMUN
pastva koní a poníků	NPR Křivé jezero	ha	4,28	92 183,00	PPK
	NPR Tabulová	ha	3,21	85 550,00	PPK
	NPR Slanisko u Nesytu	ha	10,25	218 103,00	PPK
	PP Kienberg	ha	1,77	42 480,00	PPK

ruční sečení	NPR Děvín	ha	13,25	378 839,00	PPK
	NPR Tabulová	ha	14,5	407 948,00	PPK
	PR Svatý kopeček	ha	2,7	73 782,00	PPK
	PR Liščí vrch	ha	1,55	44 275,00	PPK
	PR Šibeničník	ha	1,35	47 378,00	PPK
	PR Turoid	ha	1,5	39 350,00	PPK
	PP Kienberg	ha	4	106 700,00	PPK
	PP Kočičí skála	ha	0,2	6 998,00	PPK
	II. zóna CHKO Pálava	ha	0,89	33 250,00	PPK
	II.-III. zóna CHKO Pálava	ha	1,44	39 559,00	PPK
	NPR Děvín	ha	0,19	3 832,00	OPŽP – OMUN
	NPR Tabulová	ha	0,49	10 180,55	OPŽP – OMUN
	PR Liščí vrch	ha	0,56	28 762,14	OPŽP – OMUN
	PR Milovická stráň	ha	0,6	18 123,60	OPŽP – OMUN
	PR Šibeničník	ha	0,64	14 342,60	OPŽP – OMUN
	PR Turoid	ha	3,39	98 093,76	OPŽP – OMUN
	PR Svatý kopeček	ha	4,89	135 819,04	OPŽP – OMUN
	PP Lom Janičův vrch	ha	0,83	7 206,60	OPŽP – OMUN
	PP Růžový kopec	ha	5,36	120 238,10	OPŽP – OMUN
	II. zóna CHKO Pálava	ha	2,56	61 111,20	OPŽP – OMUN
	III. zóna CHKO Pálava	ha	0,38	8 651,80	OPŽP – OMUN
dvojí ruční sečení nivních luk a břehových porostů a ruderálních porostů	NPR Křivé jezero	ha	7,6	222 810,00	PPK
	II. zóna CHKO Pálava	ha	1,24	40 837,50	OPŽP – OMUN
	III. zóna CHKO Pálava	ha	0,15	13 354,80	OPŽP – OMUN
strojní sečení	NPR Děvín	ha	2,53	25 330,00	PPK
	NPR Tabulová	ha	1,67	19 660,00	PPK
sečení nedopasků	NPR Slanisko u Nesytu	ha	2,6	6 500,00	PPK
úhorování	NPR Tabulová	ha	1,33	9 978,00	PPK
	II.-III. zóna CHKO Pálava	ha	3,36	27 780,00	PPK

likvidace invazních rostlin a dřevin	NPR Tabulová	ha	0,14	5 618,00	PPK
	NPP Kalendář věků	ha	0,14	10 000,00	PPK
	PR Svatý kopeček	ha	2,67	121 374,27	OPŽP – OMUN
	PR Turolď	ha	0,64	45 537,00	OPŽP – OMUN
	II. zóna	ha	0,89	22 614,90	OPŽP – OMUN
ožínání sazenic a likvidace expanzivních rostlin herbicidem	NPR Tabulová	ha	0,75	42 085,98	OPŽP – OMUN
vyžínání buňeň v lesním porostu	II. zóna CHKO Pálava	ha	4	63 180,00	PPK
likvidace invazních rostlin (pelyněk pravý) pomístním sečením	NPR Děvín	ha	15	90 000,00	PPK
likvidace invazních rostlin (boryt barvířský) vytrháváním	NPR Děvín	ha	23	nevyčísleno	LIFE+
redukce náletových dřevin vyřezáním	NPR Děvín	ha	0,4	39 420,00	PPK
	NPR Křivé jezero	ha	0,73	52 960,00	PPK
	NPR Tabulová	ha	1,25	88 700,00	PPK
	PP Na cvičišti	ha	0,55	47 280,00	PPK
	PP Na cvičišti	ha	13,57	310 188,80	OPŽP – OMUN
	PP Růžový kopec	ha	2,79	56 823,10	OPŽP – OMUN
aplikace herbicidu na listovou plochu zmlazujících invazních dřevin	NPR Děvín	ha	4,13	25 000,00	PPK
	PR Liščí vrch	ha	1,55	44 275,00	PPK
	PR Svatý kopeček	ha	3	49 480,00	PPK
	III. zóna CHKO Pálava	ha	0,38	3 975,20	OPŽP – OMUN
osevy polních cest	III. zóna CHKO Pálava	ha	1,38	33 396,00	PPK
ořez rizikových dřevin	NPR Křivé jezero	ks	186	247 566,00	PPK
ořez vrb na hlavu	NPR Křivé jezero	ks	40	30 000,00	PPK
údržba trvalé ohrady kolem pastviny	NPR Slanisko u Nesytu	bm	1 210	24 200,00	PPK
výsadby dřevin	Horní Věstonice, Mikulov, Milovice, Perná, Klentnice	ks	272	413 817,00	PPK
zálivka dřevin	CHKO Pálava	ks	142	12 780,00	PPK

celková obnova NS Turolď a geoparku	PR Turolď	ks	9	237 160,00	POPFK
zábradlí pro usměrnění návštěvníků	NPR Děvín	bm	110	90 750,00	PPK
zábradlí pro usměrnění návštěvníků	PR Svatý kopeček	bm	35	26 600,00	PPK
řetězová zábrana pro usměrnění návštěvníků	PP Kočičí skála	bm	60	30 231,00	PPK
renovace nátěrů NS Děvín	NPR Děvín	ks	19	24 000,00	PPK
instalace infomačních tabulí	NPR Tabulová	ks	2	21 000,00	PPK
zprůchodnění turistických stezek	PR Svatý kopeček	bm	1 550	79 940,00	PPK
zprůchodnění turistických stezek	PR Turolď	bm	250	37 040,00	PPK
likvidace staré ekologické zátěže	PP Na cvičišti	m ³	40	10 000,00	PPK
pojezdy vojenskou technikou	II. zóna CHKO Pálava	ha	9	10 000,00	PPK
pojezdy vojenskou technikou	PP Na cvičišti	ha	50	zdarma	v rámci činnosti klubu BVP-1
CELKEM				5 376 021,64	

Bližší vysvětlení některých typů opatření:

- **Ruční sečení** – sklizeň travních porostů a rákosin pomocí kosa, křovinořezu nebo jednonápravové ručně vedené sekačky včetně odklizení posečené hmoty
- **Strojní sečení** – sečení lehkou nebo těžkou mechanizací (lišťové, bubnové a diskové sekačky) včetně odklizení posečené hmoty
- **Ůhorování** – narušení travního drnu zemědělskou technikou (podmítání, orba, vláčení apod.) za účelem vytvoření raných vývojových stadií stanovišť, například pro organismy vyžadující pro svůj život obnaženou půdu
- **Likvidace invazních rostlin** – odstranění nežádoucích rostlin různými metodami. V podmínkách CHKO Pálava se nejčastěji jedná o kombinaci sečení, řezu nebo kácení a použití herbicidu (na listovou plochu či na řeznou ránu)
- **Likvidace invazních rostlin postřikem na list** – aplikace herbicidu ručním či motorovým postřikovačem na listovou plochu (obvykle 2–3×)
- **Sečení nedopasků** – sečení rostlin nespasených hospodářskými zvířaty (například okolo výkalů pasených zvířat nebo rostlin jedovatých, trnitých a rostlin s podřadnou krmnou hodnotou)
- **Likvidace staré ekologické zátěže** – odklizení starých černých skládek, zbytků budov či nefunkčních technických zařízení